

kaikki mahdolliset kantajat karsitava pois. Tällöin voidaan kuitenkin törmätä siihen ongelmaan, että geenit on niin yleinen kannassa, ettei kaikkia todennäköisiä kantajia voida karsia pois.

Toisaalta, jos rotu on muuten lukumäärältään pieni, voi voimakas karsinta yhden ominaisuuden suhteen johtaa sisäsiitosasteen voimakkaaseen nousuun, mikä voi tuoda esille muita ongelmia. Näin ollen toimivan karsintaohjelman tai ylipäätään terveysohjelman luomiseksi rodulle on tunnettava ja huomioitava rodun kokonaistilanne.

Jotta karsintaohjelmalla olisi onnistumisen mahdollisuuksia on huomioitava seuraavat näkökohdat:

1) Ohjelmalla on oltava selkeä päämäärä: Pyritäänkö vain ilmasultaan sairaiden koirien määrän vähentämiseen vai onko tavoitteena saada sairausgeeni karsittua populaatiosta. Päämäärän asettelussa on rotujärjestön ja rodun kasvattajien rooli määräävä.

2) Sairaus ja sairaat yksilöt on tunnettava ja tunnistettava luotettavasti. Tähän liittyy luonnollisesti se, että on oltava käytettävissä riittävän luotettava, toistettavissa oleva diagnoositapa sekä raportointijärjestelmä (esim. PEVISA).

3) Sairauden yleisyys populaatiossa alunperin vaikuttaa siihen, miten radikaaleja karsintatoimenpiteitä pystytään tai on järkevää tehdä. Sairauden yleisyyden muutos (väheneminen) taas kertoo siitä, miten eliminaatio-ohjelma edistyy.

Normaaleja pentuja	todennäköisyysprosentti
3	87,5
4	93,8
5	96,9
6	98,4
7	99,2
8	99,6
9	99,8
10	99,9

Testiparituksen varmuus: Millä todennäköisyydellä epäilty kantaja onkin terve homotsygootti kun paritetaan tyypillisen sairaan yksilön kanssa?

4) Jotta vastustusohjelman pystyy suunnittelemaan on tietysti tunnettava sairauden periytymismalli. Tarvittaessa se olisi selvitettävä esimerkiksi testiparituksilla tai kunnollisilla sukutauluanalyysillä.

5) Käytettävien karsintamenetelmien on oltava selkeät ja yksiselitteiset. Rotuyhdistyksen on itse päätettävä mitä menetelmiä käytetään. On myös selvitettävä miksi hylättiin muut vaihtoehdot. Jotta karsinta onnistuu, on myös jäsenistön sitouduttava valittuihin menetelmiin. Sitoutumista yleensä auttaa se, että jäsenistöllä on riittävästi tietoa ongelmasta ja ohjelmasta.

6) Koska koirankasvatus on varsin inhimillistä ja henkilökohtaista puuhaa, eliminaatio-ohjelmiin ja perinnöllisten sairauksien vastustamiseen valitettavan usein liittyvät erilaiset riidat ja keskinäinen katkeruus. Ongelmat koetaan monesti myös hyvin henkilökohtaiseksi ja helposti pyritään etsimään

syllisiä.

Olipa kyse sitten PRA:sta tai mistä tahansa muusta perinnöllisestä sairaudesta mielessä olisi pidettävä muutama perusasia:

- Jos sairaus ei ole rodussa vielä yleinen, voi olla mahdollista saada se eliminoitua kannasta tehokkaasti, mikäli alunperin ryhdytään riittäviin toimenpiteisiin.

- Jos taudin ja geenin annetaan yleistyä, eliminaatio voi olla myöhemmin mahdotonta. Lisäksi kaikkien niin kasvattajien kuin yksittäisten koiranomistajien olisi muistettava, että rodussa todettu perinnöllinen sairaus on AINA rodun ongelma eikä kenenkään yksittäisen kasvattajan tai koiran ongelma tai syy.

Minna Leppänen
Keski-Uudenmaan
Eläiniääkäriasema
Oy

(Kirjoitus perustuu tiibetinspanieleiden kesäpäivillä 15.8. 1998 pidettyyn esitykseen.)